

A 11. Nemzetközi Online Konferencia és Kiállítás

London, 1987. december 8–10.

Az 1987. évi *International Online Information Meeting (IOLIM)*, sorrendben a 11. hasonló rendezvény, ismét az év legnagyobb és legrangosabb online világtalálkozójának bizonyult. 30 országból több mint 4000 ember hallgatta meg az előadásokat, látogatta meg a kapcsolódó kiállítást vagy vett részt a kísérő eseményeken. Néhány jellemző példa: Finnországból 84, Luxemburgból 21, Magyarországról 16 regisztrált küldött vett részt, de még Szaúd-Arábiából is ketten, Portugáliából öten jelentkeztek be küldöttként; igaz, Japánból csak 8, Kanadából pedig csak 1 regisztrált szakember szerepelt a résztvevők listáján. Az online "nagyhatalmak" (ide számít Hollandia is!) több száz küldöttel képviselték magukat. Nagyon sajnálatos, hogy – hazánkon kívül – a szocialista országokból (Bulgária, Jugoszlávia, Szovjetunió) csak 11 küldött volt regisztrálva.

A három nap alatt csaknem 200 előadás, illetve beszámoló hangzott el, ami önmagában is jelzi az online technika virágzását. A konferenciakiadványban 61 előadás teljes szövege szerepel. A kiállítók száma kb. 110 volt. Valóban: december második héten Londonra figyelt az online világ.

Érdemes felsorolni a konferencia fő tématerületeit.

A plenáris ülészek témakörei:

- ◆ A videotex Franciaországban
- ◆ Optikai adatbázisok alkalmazásai
- ◆ Online szolgáltatók és kapuszolgáltatók (két ülészek)
- ◆ A CD-ROM és az online összehasonlítása

A párhuzamos szekcióülések témakörei:

- ◆ Kémiai szerkezetkeresés
- ◆ Új területeket lefedő adatbázisok
- ◆ Szoftverfejlesztés és -használat
- ◆ Keresési módszerek
- ◆ Az információtechnika tényezői
- ◆ Társadalomtudományok adatbázisa, online szolgáltatói
- ◆ Adatbázisok jellemzői és használata
- ◆ Online felhasználók perspektívái
- ◆ Információkeresési szempontok
- ◆ Természetes nyelv és intelligencia használata az információkeresésben
- ◆ Hálózatok
- ◆ Új területek az online keresésben

Ezekon kívül voltak francia, olasz, holland és német nyelvű szekciók, valamint az ún. *Product Reviews* szekciók, vagyis az online "termékek" ismertetései.

Ebből a hatalmas anyagból reménytelen vállalkozás lenne kiemelni a legfontosabb újdonságokat egy rövid beszámolóhoz. Talán a legérdekesebbek most is, mint egy évvel ezelőtt, a CD-ROM technika és adatbázisok térhódításával kapcsolatos témák voltak. Kiemelt szerepe van a kémiai szerkezetkeresésnek, a multiadatbázis-keresés új megoldásainak, a kapuszolgáltatóknak, a hálózatoknak. Talán a vártnál kevesebb előadás foglalkozott a bonyolult szoftverekkel, a mesterséges intelligenciával, a szakértői rendszerekkel. Elmaradt az integrált optikai lemezes technika, a CD-I már várt bemutatkozása is. Mikroszámítógépes rendszerekkel alig-alig foglalkoztak.

Általános megállapítás a 11. IOLIM tartalmáról, hogy kiemelkedő újdonság 1987-ben nem volt, inkább a több területen bekövetkezett korábbi gyors előretörés felzárkóztatásáról, kiterelvényesedéséről adtak számot a küldöttek egymásnak.

Két témáról szólunk kissé bővebben. A kiállításon külön szerveztek egy *CD-ROM laboratóriumot*, amelyen mintegy 50 CD-ROM terméket mutattak be üzem közben 3 napon át. Ezek közül kiemelhető a CD-ROM szövegszerkesztő rendszer, a Bookshelf (lásd erről szóló hírünket a CD-ROM rovatban, p. 183–184.). Kevésbé sikeres vállalkozásnak bizonyult a Világtérkép CD-ROM-változata, amely tetszés szerinti térképet rajzol képernyőre, azonban kissé lassan. Különböző CD-ROM kiadványok jelentek meg német és holland nyelven is, pl. a német nyelvű Biblia és egy elektronikai atlasz. Érdekes új termék az Oxford Dictionary CD-ROM-változata. A CD-ROM adatbázisok terén újdonság, hogy azonos adatbázisok többféle kiadású CD-ROM-változatai kaphatók, pl. a Medline négyféle, az ERIC háromféle kiadása rendelhető meg különböző szolgáltatóktól. A kiállításon persze nem mutatták be a forgalomban levő valamennyi CD-ROM kiadványt és adatbázist, mert ezek száma eléri az 500-at (1987 őszén).

Számos előadás és termékbeszámoló tárgya is a CD-ROM volt, köztük az amerikai egyetemi és akadémiai könyvtárak CD-ROM használatának áttekintése és a videolemezek információszolgáltatási alkalmazásainak egy esettanulmánya az építőiparban.

Fontos szerepet kapott az előadásokon és a vitákban az online és a CD-ROM technika összevetése. Az az általános következtetés, hogy nem konkurenciáról, hanem egymást kiegészítő szolgáltatási formákról van szó.

A másik kiemelkedő téma az *online kémiai szerkezetkeresés*. A vegyületek szerkezeti képletének tárolásában és online visszakeresésében nagy haladásnak lehattunk tanúi az elmúlt években. Ezekről számolt be több előadó, köztük magyar szerzők a HTSS szubstruktúrákereső szoftverről. Ennek különlegessége, hogy csak a szerkezetileg nagyon hasonló vegyületek megkeresését teszi lehetővé az összes, adott szerkezeti részletet tartalmazó vegyület közül (pl. egy bizonyos gyűrű különféleképpen szubsztituált változatait, de nagyobb gyűrűrendszert nem). 1988-tól a francia Télésystèmes Questel rendszeren a vegyületek általános szinten is kereshetővé válnak a Derwent szabadalmi adatbázisokban, hasonlóképpen a Chemical Abstracts Service-nél is. A vegyületek Beilstein-féle faktografikus adatbázisának bevezetésével a Dialognál is lesz szerkezeti keresési lehetőség.

A kiállítók száma, a kiállítás alapterülete minden eddigi londoni IOLIM-nél nagyobb volt. Olyannyira, hogy 1988-ban a konferencia és kiállítás elköltöztetését tervezik az eddig éveken át az IOLIM-nak otthont adó Novotel Szállóból a híres Olympia csarnokba, amely a számítástechnika hőskorából ismert helyszín. Az 1987-es kiállításon a kiadványvállalatok, az adatbázis-készítők, a szolgáltatók, a CD-ROM-ra szakosodott intézmények, a nemzeti és nemzetközi szervezetek, társulatok, az adathálózatok üzemeltetői, a szoftverkészítők és egyéb információs vállalatok, intézetek összesen mintegy 110 kiállítási standját látogathattuk meg. A látogató sokszor elvesztettnek érezhette magát az információs áradatban, amely kissé az áttekinthetatlenségbe, a zsúfoltságba torkollott. Ezen talán segíteni fog jövőre a nagyobb alapterületű s ezért a mostaninál – remélhetőleg – jobban strukturált és szellősebb kiállítás.

A londoni IOLIM-ra a rangos kísérő események is jellemzők. Az IOLIM hetében több mint 10 ilyen fél-, ill. egynapos programot szerveztek. Köztük a *Dialog Update '87*, a Dialog rendszer felhasználói találkozója váltotta ki a legnagyobb érdeklődést. Néhány szót erről.

Több adatbázis egyidejű online keresését teszi lehetővé a DIALOG parancsnyelvben a nemrégiben bevezetett OneSearch opció. Ugyancsak 1987-től kezdve lehet megjeleníteni és kinyomtatni a találati rekordokból a felhasználó által szabadon választott adatmezőket. Bejelentették a francia multidiszciplináris adatbázis-sorozatnak, a PASCAL-nak a Dialog rendszerben tervezett elérhetőségét. A COMPENDEX adatbázisból néhány éve különvált konferencia-adatbázist, a EI Engineering Meetings-et most ismét egyesítik a COMPENDEX-szel. A Dialog Update '87 teljes anyagát vasok kiadványkötetként kézhez kapták a résztvevők, de az újdonságok leírása a Dialog jól ismert havi periodikájának, a Chronolognak a hasábjain is megtalálható.

Az STN felhasználói találkozón jelentették be először, hogy 1987. december 1-jén megkezdte működését az STN tokiói csomópontja is, amelyen keresztül elérhető a JICSTE adatbázis, a Japánban 1975 óta publikált tudományos, műszaki és orvosi szakirodalom angol nyelvű feldolgozása. Ezzel az STN International Columbusban (USA) és Karlsruheban (NSZK) működő két csomópontja egy harmaddal gyarapodott. Az STN International számos új adatbázis bevitelét hirdette meg, köztük az INPADOC szabadalmi adatbázist, 17 kémiai folyóirat teljes szövegét tartalmazó adatbázist és a német nemzeti bibliográfia adatbázisát.

Az 1987. évi IOLIM-on Magyarországot – a résztvevőkön kívül – szép érdeklődés mellett három előadás képviselte. Ezek a következők:

P. Bruck – M. Z. Nagy – S. Kozics:

Substructure search on hierarchical trees

A SZÜV munkatársai a fentebb ismertetett kémiai szerkezetkereső rendszerükről számoltak be.

P. Jacsó:

The unsqueezed juice of online – A user's plea for new features

A SZÁMALK munkatársa a légi járatok menetrendi adatbázisának példáján szemléltette, hogy mennyi további értékes információt lehetne az adatbázisokból kiszedni, ha a keresőrendszert egyszerű aritmetikai műveletek elvégzésére is felkészítenék.

Gy. Válas:

The work of the intermediary: What steps can and what cannot be computerized?

Az OMIKK munkatársa azokat az izgalmas kérdéseket vizsgálta, hogy az online keresés mely lépéseit lehet és melyeket nem szabad automatizálni, vagyis melyek azok a feladatok, amelyeket a jövőben is csak az ember, a közvetítő képes ellátni.

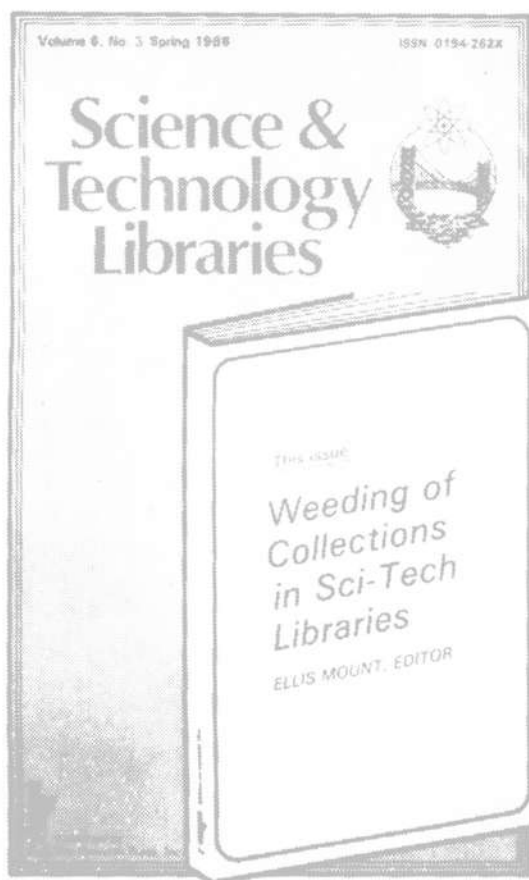
A konferencia kiadványa (*Online 87 Information – Proceedings*) az Országos Műszaki Könyvtárban megtalálható.

Irodalom

GÁBOR Emilné – NOVÁK Teréz – ROBOZ Péter – VÁLAS György: 106/1987. sorszámú újtjelentés. - 12 p. (Betekintésre rendelkezésre áll az OMIKK NKO-n.)

Roboz Péter
(OMIKK)

Állománykivonás a tudományos és műszaki könyvtárakban

A *Science & Technology Libraries* c. folyóirat 1986. tavaszi száma (6. köt. 3. sz.) az állománykivonás, selejtezés, ill. folyóirat-lemondás kérdéseiről kínál olvasnivalót, elsősorban az elvek, az állományszervezési politika szemszögéből, de felőlelve az alkalmazható módszereket.

Richard P. Hulser arról ír, hogyan függ össze a vállalati könyvtárban a selejtezés az állománygondozási tevékenység egészével. Tapasztalatait az IBM egyik egységének könyvtárából meríti (*East Fishkill Facility Library*), a felvetett problémákat azonban általánosítva tárgyalja. Az állománynak összhangban kell lennie a vállalat (részleg) feladataival, az ott dolgozók munkájával. A feladatok szüntelenül változnak, néha lassabban, de többnyire egyik napról a másikra, és többször is egymás után. Ez megnehezíti az állománygyarapítók dolgát. Mindenekelőtt mérlegelniük kell, hogy az adott változás mennyire igényel tartósan (erre némileg következtetni lehet a korábbi változtatások sorsából). Azt is figyelembe kell venni, hogy egy megszüntetett munkának is lehetnek olyan elemei, amelyek változatlanul jelen vannak az intézmény életében, és információt igényelnek.

Ha a változás a vállalati szervezeten belüli átcsoportosítással függ össze, a dokumentumoknak követniük kell a szakemberek mozgását, illetőleg azt a témát, amelynek műveléséhez szükségesek. Ellen-